Ευρωπαϊκή Αμυντική Ολοκλήρωση: Στρατηγικές Επιταγές και Κοινωνική Ανθεκτικότητα

ΘΕ2: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ ΤΗΣ ΕΕ/

ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΕ 4 ΠΥΛΩΝΕΣ

(ΔΡΑΣΗ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ)

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΥΞΙΔΑ

- Δεν είναι διακήρυξη αρχών, αλλά μια προσπάθεια της ΕΕ να αποκτήσει "μύες" σε έναν σκληρό πολυπολικό κόσμο.
- Χωρίζεται σε 4 λειτουργικούς πυλώνες που επιχειρούν να μετατρέψουν την Ευρώπη από κανονιστικό παρατηρητή σε πραγματικό γεωπολιτικό δρώντα:

ΔΡΑΣΗ (ACT)
Επιχειρησιακή Ισχύς

- **Πυρήνας:** Η ικανότητα της ΕΕ να παρεμβαίνει στρατιωτικά και αυτόνομα σε κρίσεις.
- **Εργαλείο-κλειδί:** Η δημιουργία της Δύναμης Ταχείας Ανάπτυξης (Rapid Deployment Capacity) έως 5.000 στρατιωτών.
- **Γεωπολιτικό στοίχημα:** Μπορεί η ΕΕ να δράσει ταχύτατα όταν οι ΗΠΑ ή το ΝΑΤΟ επιλέξουν να μην εμπλακούν;

ΑΣΦΑΛΕΙΑ (SECURE)
Ανθεκτικότητα στις Ασύμμετρες Απειλές

- **Πυρήνας:** Η προστασία των υποδομών, του κυβερνοχώρου και των θαλάσσιων οδών από υβριδικές επιθέσεις.
- **Εργαλείο-κλειδί:** Η εργαλειοθήκη υβριδικών απειλών (Hybrid Toolbox) και η κυβερνο-άμυνα.
- **Γεωπολιτικό στοίχημα:** Πώς προστατεύονται οι θεσμοί και οι πολίτες όταν ο πόλεμος διεξάγεται χωρίς στολές (παραπληροφόρηση, AI, κυβερνοεπιθέσεις);

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (INVEST)
Βιομηχανική & Τεχνολογική Βάση

- **Πυρήνας:** Η κάλυψη των επιχειρησιακών κενών (defence capability gaps) και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.
- **Εργαλείο-κλειδί:** Κοινές προμήθειες όπλων, χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (EDF) και ανάπτυξη αναδυόμενων τεχνολογιών (EDTs).
- **Γεωπολιτικό στοίχημα:** Μπορούμε να παράγουμε δικά μας οπλικά συστήματα χωρίς τεχνολογικές εξαρτήσεις από τρίτες χώρες;

ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (PARTNER)
Πολυμερείς Συμμαχίες

- **Πυρήνας:** Η ενίσχυση των αμυντικών δεσμών με διεθνείς οργανισμούς και συμμαχικά κράτη.
- **Εργαλείο-κλειδί:** Η συμπληρωματικότητα με το ΝΑΤΟ και η συνεργασία με τον ΟΗΕ και στρατηγικούς εταίρους.
- **Γεωπολιτικό στοίχημα:** Πώς διατηρείται η αυτόνομη βούληση της ΕΕ χωρίς να προκληθεί τριβή με την ατλαντική συμμαχία;

Προϋποθέσεις

Τα προηγηθέντα αποτελούν σχέδιο στα χαρτιά. Για να λειτουργήσουν αυτοί οι 4 πυλώνες, απαιτούνται:

- Δισεκατομμύρια ευρώ
- Η πολιτική βούληση 27 κρατών.
- Η συναίνεση των Ευρωπαίων πολιτών.

Και εδώ ξεκινούν τα πραγματικά προβλήματα

Αμφισβητήσεις

Η εφαρμογή της Πυξίδας πιέζει τη δημοσιονομική και κοινωνική συνοχή της ΕΕ.

Πρόκειται για θεσμική/φιλελεύθερη προσέγγιση (Normative / Soft Power) που εστιάζει:

- Στη νομιμοποίηση
- Στις διεθνείς εταιρικές σχέσεις
- Στη συμπληρωματικότητα με το ΝΑΤΟ
- Στο δημοσιονομικό - κοινωνικό κόστος της αμυντικής μετάβασης.

Και εδώ ξεκινούν τα πραγματικά προβλήματα

Ερωτήσεις

1. *Πυλώνας ΑCT*

α. Η Στρατηγική Πυξίδα προβλέπει τη Δύναμη Ταχείας Ανάπτυξης (Rapid Deployment Capacity) έως 5.000 στρατιώτες. Αν ξεσπάσει μια κρίση στην Ανατολική Ευρώπη, ποιος ηγέτης θα στείλει πρώτος στρατεύματα υπό τη σημαία της ΕΕ και όχι του ΝΑΤΟ;

Ερωτήσεις

1. *Πυλώνας ΑΣΤ*

β. Κι αν η πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ αλλάξει προτεραιότητες προς τον Ειρηνικό, τι κάνουμε;

γ. Και αν η αποστολή αυτή κοστίσει δισεκατομμύρια, από ποιους εθνικούς προϋπολογισμούς θα κοπούν οι πόροι; Από την υγεία ή την παιδεία;

Ερωτήσεις

1. *Πυλώνας ΑΣΤ*

δ. Αν εκδηλωθεί μια κρίση στην υποσαχάρια Αφρική, πιστεύετε ότι η ΕΕ είναι ικανή να παρέμβει χωρίς την αμερικανική υποστήριξη σε logistics και πληροφορίες;

ε. Ακόμα κι αν είχαμε τις δυνατότητες, με ποια νομική και ηθική νομιμοποίηση θα επεμβαίναμε; Πώς θα πείσετε έναν Ευρωπαίο πολίτη ότι η αποστολή στρατευμάτων στο εξωτερικό εξυπηρετεί την ασφάλειά του και δεν αποτελεί μια νέα νεοαποικιοκρατική περιπέτεια;

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας INVEST*

α. Η αύξηση των αμυντικών προϋπολογισμών απαιτεί εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ. Αν μια κυβέρνηση επιλέξει να αυξήσει τις αμυντικές δαπάνες στο 2% ή 3% του ΑΕΠ, από πού πρέπει να περικόψει πόρους; Από την Υγεία, την Παιδεία ή την Πράσινη Μετάβαση;

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας INVEST*

β. Αν υποθέσουμε ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί κοινός ενωσιακός δανεισμός (π.χ. με αμυντικά ομόλογα) για να μην επηρεαστούν τα εθνικά κοινωνικά κράτη, ποιος θα αποπληρώσει το χρέος; Πώς θα πείσετε τα δημοσιονομικά "αυστηρά" κράτη του Βορρά να προσυπογράψουν κοινό δανεισμό για αμυντικές δαπάνες που ενδεχομένως αφορούν απειλές στη Μεσόγειο ή στην Ανατολική Ευρώπη;

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας PARTNER*

α. Το κείμενο της Πυξίδας τονίζει ότι το ΝΑΤΟ παραμένει το θεμέλιο της συλλογικής άμυνας για τα μέλη του. Αν το ΝΑΤΟ καλύπτει τη σκληρή άμυνα, ποιο είναι το νόημα να δαπανά η ΕΕ πόρους για παράλληλες αμυντικές δομές; Δεν πρόκειται για πολυτελή διπλοτυπία (duplication);

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας PARTNER*

β. Αν η ΕΕ αναπτύξει αυτόνομη στρατιωτική ισχύ, μήπως αυτό δώσει το τέλειο πρόσχημα στις ΗΠΑ να αποσύρουν την ομπρέλα προστασίας τους, αφήνοντας την Ευρώπη εκτεθειμένη πριν προλάβει να ετοιμαστεί;

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας SECURE*

α. Η Στρατηγική Πυξίδα δίνει μεγάλη έμφαση στην ανθεκτικότητα απέναντι σε υβριδικές απειλές και την παραπληροφόρηση. Πώς μπορεί η ΕΕ να προστατεύσει τους θεσμούς της από ξένες παρεμβάσεις λ.χ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χωρίς να καταφύγει σε λογοκρισία που παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα;

Ερωτήσεις

2. *Πυλώνας SECURE*

β. Όσο εμείς ρυθμίζουμε νομικά τις πλατφόρμες, οι αντίπαλοί μας χρησιμοποιούν AI και κυβερνοεπιθέσεις σε κρίσιμες υποδομές. Μήπως η κανονιστική προσέγγιση (normative power) είναι υπερβολικά αργή και αφοπλιστική απέναντι σε ταχύτατες τεχνολογικές απειλές;

DEBATE

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ

ΟΜΑΔΑ 1: Υπέρμαχοι Hard Power (Βάση σε ACT & INVEST)
ΟΜΑΔΑ 2: Υποστηρικτές Soft Power (Βάση σε SECURE & PARTNER)
ΟΜΑΔΑ 3: Ευρωπαϊκή Κοινή Γνώμη

ΘΕΜΑ:

Η υλοποίηση της Στρατηγικής Πυξίδας απαιτεί την απόλυτη προτεραιοποίηση των πυλώνων Act & Invest (σκληρή ισχύς & εξοπλισμοί), ενώ η εστίαση στους πυλώνες Partner & Secure καθυστερεί την επίτευξη πραγματικής Στρατηγικής Αυτονομίας

ΕΠΙΜΕΤΡΟ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς η Στρατηγική Πυξίδα προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα στις απαιτήσεις της εξωτερικής ασφάλειας και τις εσωτερικές κοινωνικές αντοχές;

- Διευρύνει την έννοια της ασφάλειας, ώστε να περιλαμβάνει την εσωτερική ανθεκτικότητα (resilience).
- Ως «πρώτη γραμμή άμυνας», θέτει την κοινωνική συνοχή, την κυβερνοασφάλεια και την προστασία από υβριδικές απειλές (αντί για hard power).
- Αντιμετωπίζει τις αμυντικές επενδύσεις (Invest) ως πόρους που επιστρέφουν στην κοινωνία μέσω δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης στην Ευρωπαϊκή Αμυντική & Βιομηχανική Βάση (EDTIB), ανάπτυξης τεχνολογιών διπλής χρήσης (dual-use tech) που ωφελούν τον πολιτικό τομέα (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη, διαστημικές εφαρμογές, κυβερνοπροστασία) και ενίσχυσης της ετοιμότητας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών και κρίσεων πολιτικής προστασίας.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ – ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

2. Πού αποτυγχάνει το κείμενο πολιτικής της ΕΕ για την Πυξίδα Στρατηγικής να δώσει καθαρές απαντήσεις;

- Στο Δημοσιονομικό Δίλημμα: Δεν εξηγεί πώς θα χρηματοδοτηθούν οι αμυντικές φιλοδοξίες χωρίς να παραβιαστούν οι δημοσιονομικοί κανόνες ή χωρίς να περικοπούν κονδύλια από την κοινωνική συνοχή (Όπλα vs. Βούτυρο).
- Στη Λήψη των Αποφάσεων: Διατηρεί την απαίτηση ομοφωνίας για την ανάληψη στρατιωτικών αποστολών. Έτσι, μια μόνο χώρα μπορεί να ασκήσει βέτο, αφοπλίζοντας επιχειρησιακά τη Δύναμη Ταχείας Ανάπτυξης.
- Στον Ορισμό της «Απειλής»: Προσπαθεί να συμβιβάσει τις διαφορετικές στρατηγικές προτεραιότητες των κρατών-μελών (π.χ. Ανατολική Ευρώπη vs. Νότιος Μεσογειακός τομέας) προσφέροντας έναν γενικόλογο συμβιβασμό χωρίς να ιεραρχεί με σαφήνεια τους κινδύνους.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΘΕ3

Άραγε, πώς μπορεί να επιτευχθεί **Στρατηγική Αυτονομία σε έναν Πολυπολικό Κόσμο**; Πιθανότατα, με ***αναζήτηση κυριαρχίας στους τομείς της άμυνας, της τεχνολογίας και της ενέργειας***, που θα μας απασχολήσει την επόμενη φορά. Για την καλύτερη προετοιμασία σας (81 σελ. min):

- Αλιγιζάκη, Α. (2025) – Κεφ. 10, 12, 14 (βλ. ιδίως σελ. 306–309, 327–332, 377–381)
- Ανδρέου, Γ. (2025) - Κεφ. 5-6 (βλ. ιδίως σελ. 225–247 & 271–281)
- Φούκας, Γ. (2025) – Κεφ. 2 (βλ. ιδίως σελ. 83–92 & 150–153)
- Φραγκονικολόπουλος, Χ. (2022) – Κεφ. 2 (βλ. ιδίως σελ. 85-110)